DEO OPTIMO MAX.

29.

QUÆSTIO CHIRURGICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, manè diſcutienda in Scholis Medicorum, die Martis vigeſimâ-ſeptimâ menſis Aprilis, Anno Domini M. DCC. LXII.

M. JOSEPHO-MARIA-FRANCISCO DE LASSONE, Sereniſſimæ Francorum Reginæ Medico primario, Conſiliario Regis in Sacro Conſiſtorio, Regiæ Scientiarum Academiæ Socio, Regio Librorum Cenſore, Doctore Medico, Præſide.

An magni Abſceſſus Ferro, non Cauteriis, aperiendi?

I.

QUISQUIS eſt Febri vel inflammationi ſuccedens Tumor criticus, mollis, circumſcriptus, Abſceſſus vocatur. Hoc facto veluti Gemonio expellit Natura furens, quidquid luxuriatur ſanguini noxium; hùc Commitigatæ, Coctæ, & quaſi Concrematæ vaſorum impetu, detruduntur quotquot ſunt caſu vel morbo diſſociatæ, fractæ, adulteratæ corporis partes; adeòque jam diſſolutâ humorum primordialium commixtione, nova aggeritur ſeu damnata quædam materies, Puls ſcilicet viſcoſa, liquens, albida, cum aquâ miſcibilis & in eâ fundum petens, quæ Pus dicitur. Sic ſuâ nativâ deperditâ indole peregrinum ſit quod anteà erat corpori aſſimilatum, atque indè foràs exulare ſeu abſcedere coactum, non malè Abſceſſus audit, nec perperàm Hippocrates ab eoque Severinus & alii benè multi, Abſceſſum definiunt, *Receſſum materiæ* nocivæ *in quemdam locum.* Porrò cùm in formando abſceſſu unus ſit ille Naturæ finis, ut ſe ſe à pernicioſo hoſte vindicet, non ſufficit ipſam ad quamcumque partem receſſiſſe materiam, ſi non corpore omninò & funditùs excludatur. Ut ut enim lene aut benignum habeatur Pus, fermentum eſt non ità deſes, ut diù & uſquàm poſſit morari innoxium, quin è contrà ità facilè actuoſum eſt, ut ſi certâ quâdam copiâ abundet & alicubì diutiùs deliteſcat, partes quibus reconditur, crudelis ſæpè & indomitus divexet hoſpes, improbam diſpandat circùmquâque labem, aut etiàm ſanguini vel minimùm refluendo, novâ iterùm ſed funeſtiori tragœdiâ debacchetur. Expedit itaque Medicum tutiora & præſtantiora cognoſcere media, quibus citior fiat puris eductio: ſed cùm huic efficiendæ tarda ſæpè forent ut plurimùmque infauſta Naturæ & Pharmaciæ conamina, auxilio vocanda eſt Ars Chirurgica, quæ abſceſſùs clauſtra reſerando, damnatæ materiei exitum præbeat: quâ verò ratione? quo modo? inter Cauterium & Ferrum ambigitur, moveatur hâc diſputatione quæſtio.

I I.

TRIA ſunt quæ in omni conficiendâ operatione, tritiſſimo nec minùs valenti Adagio commendant omnes Medici & Chirurgi, & quæ etiàm in aperiendis abſceſſibus minimè contemnenda ducimus: hæc ſunt, Aſclepiade authore, tribus concepta verbis: *tutò*, *citò*, & *jucundè*; Per hoc *tutò*, intelligimus partes ità cautè, ità prudenter eſſe tractandas, ut nullâ factâ inutili labe, irritatione, aut læſione quâcumque, nullum malum addatur malo, & ſic certiùs feliciùſque ſuccedat operatio; *citò* verò & *jucundè* ad inſtrumenta non minùs quàm ad manum operantis applicare eſt, ſi quidem his clarè præcipitur ea omnibus anteponenda eſſe, quæ promptius levamen cùm leviori dolore præſtare valent.

Duo igitur hîc nobis attendenda veniunt: 1°. partes corporis quæ vulgò ſunt vacuandis abſceſſibus aperiendæ: 2°. inſtrumenta quæ in iis aperiendis minorem cruciatum, citiorem opem poſſunt afferre. Jam verò ut ad omnes ferè abſceſſus attingendos, tranſadigenda ſemper ſunt integumenta, non abs re ſit de iis pauca quædam præmittere. Nullos certè fugit quàm mollis & viva ſenſibus pateat cutis, quæ primum integumentorum, ipſum eſt generale exteriùſque corporis involucrum, quod omnes ubiquè partes conveſtiens triplici

texturâ distinguitur; una Epidermis est seu Cuticula quæ squamosa, sensûs expers, nullis irrigata vasculis, modò rarior, modò densior, externam corporis superficiem obtegit, innumerisque concribillata porulis, transpirationi incerniculum præbet; altera Corpus Reticulare dicta, quidam veluti mucus est, reticuli adinstar dispositus, qui cuticulæ subtùs & arctissimè cohærens, omnes nervorum papillas, mirâ mæandrorum implicatione convolvit; tertia deniquè Corium est, seu Derma, Cutisvè propriè dicta, quæ fibris tendineis, extremisque vasorum & nervorum propaginibus contexta, exquisitissimo sensu donatur. Tandem succedit integumentorum secundum, Membrana Cellularis, quæ cuti subjecta, nihil aliud est quàm membrana partìm vasculosa, partìm fibris tenuissimis conflata, hîc gracilis, ibì densa, angustiores, latioresvè cellulas efformans, in quibus pro variis partibus, majore vel minore copiâ secernitur liquidum quoddam oleosum, pingue, butyraceum, Adeps nomine. His breviter notatis jam facilè percipi potest quid ratione textûs & teneritatis perpeti valeant aut ferre recusent integumenta; adeòque an Cauterio, an Ferro potiùs aut perindè sint icienda, nunc in procinctu demonstrare est.

I I I.

CAUTERIUM, seu Pyroticum, genericè nuncupatur quod urendi vim habet sivè Actu, sivè Potentiâ. Si Actu eam vim exerat, Actuale; si Potentiâ, Potentiale dicitur. Primo nomine audiunt ignitabula vel materiæ ignitæ omnes, quæ partes corporis præcisâ & citissimâ concrematione dissolvunt, quorumque eò major numerus & varietas est, quòd nullum datur ex rebus inferioribus corpus, ut ait Severinus, ex quo non possit ignis esca parari: altero nomine intelliguntur medicamenta corrodentia seu Caustica quæcumque, ut sales lixiviales, alkalini, maximè acidi fossiles, metalla ipsis acidis ad crystallinam concretionem redacta, calx & alia infinita quæ sivè inductâ quâdam cum corporis humoribus effervescentiâ, sivè peculiari quâ pollent colliquandi, lacerandi, consumendi facultate, tam solidorum quam fluidorum vitam & integritatem plùs minùsve dirimunt, escharras informando carnium assatarum crustis non sanè dissimiles. Hæc & illa autem, etiamsi innumerâ dividantur specie, pauciora tamen in aperiendis speciatìm abscessibus vulgariter usurpantur; hæc sunt inter Actualia, Metalla Ardentia, præcipuè Ferrum; inter Potentialia, Lapis causticus, Butyrum Antimonii, quæ idcircò sola nunc in nostram mentionem incidunt. Metalli vel Ferri candentis effectus præcipui sunt isti: 1°. quòd non simplici factâ diæresi, sed productâ semper substantiæ deperditione, partes solvat & aperiat; 2°. quòd violentâ & præcipiti suâ actione torrendo, fulminis instar, ferventem & rapidam provocet nervis concussionem, proindèque vehementissimum dolorem determinato tamen loco & tempore concitet; 3°. quòd circumstantes partes arefaciendo, suis eas fluidis penitùs exuat & vividâ corrugatione contrahat; 4°. denique, quòd easdem languentes aut labefactatas ad vitam & irritabilitatem nonnunquàm impetuosâ vellicatione revocet. Distinguitur Lapis Causticus, Butyrum Antimonii, 1°. improperatâ, nec minùs ardenti solidorum erosione, 2°. latiùs protractâ etiamque diuturniori irritatione nervorum, quam necessariò concomitatur dolor assiduus, spasmus, febris, inflammatio, suppuratio larga, vel quandòque tota sanguinis depravatio: quibus omnibus ritè & ad amussim consideratis, jure concludimus, deleteria esse, imò infensissima, vasculosis, nervosis partibus, ipsisque speciatim integumentis cauteria, ideòque non inconsideratè, non leviori ratione, sed in his tantùm urgentibus casibus esse adhibenda, ubi occurrit vel laxitas, vel torpedo, vel sanies, vel humiditas nimia, vel infarctus, vel stupor, vel mors alicujus partis imminens, ut non sinè fervido quodam impetu, possit exsuscitari vis vitæ languida aut deficiens. *Cauterisatio*, inquit Avicenna, (*a*) *est medicamentum valdè utile juvans ad prohibendum ne corruptio spargatur, & ad confortandum membrum cujus complexionem* frigidam *volumus rectificare*. Aliàs (*b*) *Fit cauterisatio in corporibus humidis ad exsiccandum ea, & in carnibus laxis ad indurandum eas, & calefaciendum corpora infrigidata*, &c. Tales autem indicationes præbent Tumores, ut aiunt, frigidi, strumosi, fungosi, venenati, putridi, Bubones critici, maligni, pestilentiales, Suppurationes lentæ, Phlegmones œdematosi, Affectiones paralyticæ, Gangræna, non omissâ ossium Carie, cui delendæ quantùm valeat ignis, nemo certè inficialis est. Notandum verò hîc obiter in plerisque iis casibus sæpiùs anteponendum esse cauterium actuale, (*c*) cujus vis torrida, prout momentanea & terminata, tantò præstat lentæ & excrucianti causticorum actioni, quòd illa paucis est:

(*a*) Lib. 1. Fen 4. Doct. 5. cap. 29.
(*b*) Id. Canonicorum part. 1V.
(*c*) *Fabric.* ab. Aquap. Oper. chir. p. 1. *Aetius*, lib. 12. cap. 25. *Marc. Aurel. Sev.* Pyrot. Chir. lib. 1.

exitiosis eventibus obnoxia, dùm ista effrenâ & incendiariâ suâ sævitie, totam sæpè sanguinis massam perturbat, nec raró ad extinctionem usque ægrorum, crudelissimos pandit effectus, putà nauseas, vomitus, tormina, dolores irrequietos, vigilias, convulsiones, deliria, quæ si morte non infrequenter excipiantur, hoc certè nulli mirum esse debet. Quidùm verò hæc subire malorum pericula, ubì totus est in magno abscessu morbus? ubì larga affluens puris copia, nihil aliud exigit quàm simplicem & promptam liquaminis detractionem. Quid hîc quæso aperiendo abscessui crudelis, terrifica ignis efficacia? quid longus & ardens causticorum morsus? An deest lenius aut promptius diæresis medium? An est de ejus efficaciâ dubitandi ratio? Solvat ambiguum ferri comparatio.

I V.

FERRUM chirurgicè vocatur Lamella quæcumque ferrea, in exilissimam aciem tenuata, cujus ope partes corporis molles possunt præcisa concisione diffindi, tales sunt adaperiendis abscessibus, familiares apud Chirurgos lanceolæ, cultelli, forfices quorum acies acuminatissima, ferrulæ tenuissimæ vices gerens, obvium quòdque quàm minimâ fieri potest violentiâ & brevissimo dolore dividit. Sic diductâ tantummodò uniri cohæsione, vulnus simplex, seu solutio continui recens efficitur, quæ nullâ complicata partium alteratione facilè resarciri, coalescere, conglutinari potest. Sic subitò peractâ sectione parcitur dolori, parcitur partium integritati, ac tandem ociùs patefactis abscessus latebris, opportunè & absque moræ periculo, educitur purulenta materies. His ferri dotibus conferantur nunc pyroticorum effectus, quid proderunt nisi acerbos cruciatus, amplas partium destructiones, multi generis pericula? non omittendo *longiorem eschara casum, seram partium destructarum restitutionem* *, difficilem coalescentiam, quam sæpè sequitur cutis difformitas. Hæc prætertanta cauterii utriusque incommoda, unum ad caustica magis pertinet ad eaque avertenda maximè sufficit, quod ex lege semper, semper lentâ agendi virtute, puris exitum retardent, adeòque ipsi vel adaugendi vel refluendi tempus ansamque præbeant. Notissimum enim illud etiamque verissimum axioma, *Pus Pure conficitur.* Undè jam de veterinariâ cantabat Mantuanus Poëta,

* *Marc Aurel. Sever.* Chirurg. efficac. *Part. II.*

..... Alitur vitium vivitque tegendo,
Dùm medicas adhibere manus ad vulnera Pastor
Abnegat, & meliora Deos sedet omina poscens.

Sunt indè in magnis abscessibus maximè pertimescenda partis abscedentis colliquatio, excidium, puris in putrilaginem conversio, vel in massam sanguineam resorptio, Metastasis, &c. hæcque omnia à causticis, plurima ab igniferis, dùm ferro tuta, cita, mitis semper medicina; cedant ergò Aplotomiæ Pyrotica,

Continuò culpam ferro compesce priusquàm
Dira per incautum serpant contagia vulnus.

Ubi igitur cessante inflammatione, vel internis vel externis, talis adnascitur tumor, ut in umbonem elevatus, extenuato jàm cacumine, vel aliis signis mollescere comperiatur, Abscessus maturus proindèque subitò aperiendus esse censeatur. Apprehenso itaquè dexterâ cultello, vernaculè *Bistouri*, incipiatur sectio à parte superiori mediâ ad totam integumentorum spissitudinem, & secundùm fibrarum rectitudinem, cautis videlicèt cavendis, intrepidè peragatur; ut cutis cæteraque involucra totâ tumoris longitudine exarentur, planèque patente abscessûs fundo dehiscant. Si deindè ità excavatus fuerit materiæ focus, ut possint quædam puris reliquiæ alicubì abscondité nidulari, vel etiàm ità flaccida, aut aliundè morbosa apparuerint integumenta, ut difficilè cum carne conglutinanda videantur, tunc iteranda in crucis formâ discisio, quatuorque indè dati anguli, forficibus resecari, abscindi debent, ut sic vulnus habeatur largum, ovale, linamentis carptis, spleniis, fasciisque pro more medicandum.

V.

VERUM non levis momenti est adversans nobis Divi Senis auctoritas, qui passim de thoracis & jecoris suppurati ustione loquitur. Sed pace tanti Viri dixerim, fuit illa antiquioris ævi barbariæ accommoda praxis, quâ inconsulti minùs quàm inexperti Majores, omnes ferè abscessus cauterio aperiebant. Si magis fortè quàm par est obsolevit illa consuetudo, saltem fuit semper ab omnibus magnis abscessibus planè rejicienda, nec quidem obstare debet Aretæi * aliàs commendatissimi ratio, qui ad aperiendos je-

* De causis & signis morbor. diuturn. lib. 1. cap. XIII.

coris abſceſſus, ignem poſt habitâ ſectione præcipit, ut indè profluvium ſanguinis vel hæmorrhagia coerceatur, quam ferro maximè pertimeſcendam eſſe prætendit: huic appoſitè magis reſpondere non poſſumus quàm ipſis celeberrimi Boerrhaavii commentatoris verbis. (*a*) *Interim tamen videtur à ſectione prudenter inſtitutâ non tantùm Periculum eſſe lethalis hæmorrhagiæ, dùm enim pertunditur talis abſceſſus, cultelli vel lanceolæ apex hæret in ſacco pleno pure, quod removet ad magnam ſatis diſtantiam, membranam pus coercentem à vaſis ſuppoſitis. Prætereà obſervata docent viſcerum totam ſubſtantiam per abſceſſus purulentos quandòque conſumi abſque ullâ hæmorrhagiâ, licèt maxima etiàm vaſa ſanguinea adſint*: & hæc ut probem exemplis, duabus confirmabo obſervationibus.

(*a*) *Van-Swieten* comment. in Aphor. *Boerrha.* Pariſiis 1754. tom. III. p. 115.

Anno 1755, dùm adhuc ſub celeberrimo D. *Morand*, Avunculo cariſſimo, in Invalidorum Domo Chirurgiæ incumbebam, occurrebat mihi tricenarius quidam miles nomine *Guede*, qui ſubitò tuſſi violentâ, maximâ ſpirandi difficultate & penè ſuffocatione correptus, vomicam ſubindè, ſeu pus lutulentum, putidiſſimum, pleno ore exſpuebat. Erat ipſi inſuper dolor gravans ad latus dextrum propè mamillam, inter quartam & quintam legitimam coſtam, ubì jam ab octo annis vulnus ſclopetarium acceperat. Admotis digitis, perſenſi aliquam contenti liquidi fluctuationem, nec dubitavi quin ibì eſſet vomicæ focus. Suadente igitur & præſente D. *Morand*, ſectionem inſſtitui, quâ peractâ tam vehementer proſiliit pus, ut totus penè fuerim conſpurcatus. Erat ſanè fœtoris intolerabilis materia, copiâque heminam ſuperabat, ſed factâ pro more medicatione cum victu aliquo lactis, planè intrà viginti dies reſtituebatur æger. (*b*)

(*b*) Hinc obſervandum eſt non ſemper ad litteram eſſe ſumend. Hipp. aph. 45, ſect. VII. Coac. prænot. Sect. II. Nº. 409.

Anno 1759, menſe Martii ineunte, adveniebat in Noſocomium Adjacenſe æger quidam & Helvetus miles, nomine *Brack*, qui ab uno vel altero menſe, ictero laborabat; huic febris nulla, ſed dolor aderat lateris lancinans, quo hepatitidem formari maximè ſuſpicabar; applicato ideò cataplaſmate reſolvente, poſt exactum menſem, die ſcilicet 3ª. Aprilis, dolor evaſit; palpanti interim an factus fuiſſet abſceſſus, obvius mihi fuit quidam, ſed obſcurus latentis & renitentis fluidi ſenſus; advocatis ideò in craſtinam lucem pluribus in exercitu Chirurgis, juſſi Aplotomiam eſſe inſtituendam, etiamſi refragarentur omnes, abſceſſumque eſſe negarent. Manus admovebat D. *Romand* Chirurgus Noſocomii primarius, qui primâ tentatâ punctione, cùm videret nihil aliud prodire quàm longum aëris ſibilum, me credidit in errorem adductum, inſtante me tamen ulteriùs perrexit, ac impreſſo profundiùs cultello, inter ultimam legitimam & primam ſpuriam coſtam, largâ factâ ſectione, duas circiter libras puris amurcoſi fetentiſſimi & ſpiſſiſſimi (*c*) eduxit maximo ægri ſolatio; intromittebatur per aliquot dies turunda aliqua mollis, quâ apertus teneretur materiæ exitus, aſt intrà quindecim dierum ſpatium, tam perfectè exſiccabatur ulcus, ipſo jam coaleſcente vulnere, ut cùm medio Aprili, caſtris mutatis, Calvicium appelleremus, Chirurgus præcipuus exercitûs D. *Brion*, qui, neſcio quâ ratione dubitans de ulceris exſiccatione, me abſente, denuò aperuerat vulnus, nihil quidquam in eo purulentum inveniret. Obvenerunt mihi multi alii caſus quos hîc adhuc poſſem ſubjungere, ſi non ii ſufficerent ad ſtabiliendam ferri laudem; ſuperſedemus itaque, futilem mittendo rationem eorum qui, paveſcentibus ferrum ægrotis, cauſtico quandoquè obſecundandum volunt. Miſereamur imprudentium qui temeraria & pernicioſa ſectantur, ſed prudentibus ſemper ſuadeamus optimum. *Debet id quod dolorem facit, quàm minimo tempore adeſſe, quod fiet celeriter adminiſtratâ ſectione.* (*d*).

(*c*) Vide. Not. ſup.

(*d*) Hipp lib. de Medico, ſect. 1.

Ergò magni abſceſſus ferro, non cauteriis, aperiendi.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Natalis Nicolaüs Mallet.	*M. Marinus - Jacobus Clarus Robert.*	*M. Raymundus de la Riviere.*
M. Franciſcus-Ludovicus-Thomas d'Onglée.	*M. Maximilianus-Joſephus Leys.*	*M Ludovicus-Petrus le Hoc.*
M. Guillelmus Fumée.	*M. Guillelmus Berthold.*	*M. Antonius-Nicolaüs Guenault.*

Proponebat Pariſiis SIMON VACHER, Biſuntinus, in Univerſitate Biſuntinâ Doctor Medicus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, nec non exercitûs Regii in Inſulâ Corſicâ nuper Medicus, Theſeos Auctor. A. R. S. H. 1762. A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis Viduæ QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi. 1762.